

Streszczenie

Joanna Guze (1917-2009) – portret zawodowy tłumaczki

Niniejsza rozprawa mieści się w obszarze badań nad osobą tłumacza (*Translator Studies*) i opiera się głównie na archiwaliach, wpisując się tym samym w zwrot ku materialności (*material turn*). Jej bazę źródłową tworzą przede wszystkim dokumenty z Biblioteki Donacji Pisarzy Polskich znajdującej się w warszawskim Domu Literatury oraz z Instytutu Pamięci Narodowej.

Celem rozprawy było stworzenie portretu zawodowego Joanny Guze - polskiej tłumaczki literatury francuskiej - i wypełnienie nim luki w polskiej historii przekładu przy jednoczesnym udowodnieniu, że jest to tłumaczka zasługująca na odrębne badanie.

Badania zostały zainspirowane przekładoznawstwem frankofońskim, które w ciągu ostatnich dwóch dekad okazuje duże zainteresowanie pojęciem portretu. Zbiory portretów frankofońskich tłumaczek i tłumaczy publikowane są przez środowiska akademickie różnych krajów z Kanadą na pozycji lidera. Badania skoncentrowane na osobie tłumacza nie mogą nie uwzględniać poszukiwania odpowiedzi na podstawowe pytania: kto tłumaczy? Co? Jak? Gdzie? Dlaczego? Kiedy? Dla kogo? Z jakim skutkiem? Jednak portrecista stara się dodatkowo znaleźć w życiorysie i twórczości danego tłumacza wszystko to, co ma wartość wyjaśniającą i umożliwi stworzenie powiązań przyczynowo-skutkowych pomiędzy autorem tłumaczeń, jego przekładami i utworami własnymi (jeśli takie istnieją) oraz kontekstem ich powstania.

Stworzony portret zawodowy Joanny Guze składa się z trzech części. Pierwszą z nich stanowi omówienie jej translatorskiego dorobku z uwzględnieniem otrzymanych przez nią nagród i wyróżnień. Druga poświęcona jest opisowi kompetencji oraz umiejętności tłumaczki, ze wskazaniem ich źródeł (gdzie i w jaki sposób nabywała je na przestrzeni lat). Kolejna składowa koncentruje się na życiu zawodowym Guze i pokazuje, jakie miejsce zajmowało w nim tłumaczenie, jak wyglądały jej metody pracy oraz utrzymywane z wydawcami i autorami (zwłaszcza z Albertem Camusem) relacje. Portretowi towarzyszy opis wszelkich podejmowanych przez tłumaczkę działań w opozycji do komunistycznych władz PRL oraz krótkie omówienie ról odgrywanych przez Guze w tłumaczeniu i w polskiej kulturze.

Rozprawa złożona jest z trzech rozdziałów. Portret Joanny Guze, stanowiący trzon pracy, wypełnia ostatni z nich. Dwa poprzedzające go rozdziały są uzupełnieniem portretu: ramami czasowo-przestrzennymi i drugim planem. Pierwszy naświetla kontekst historyczny, w jakim rozegrało się życie portretowanej, drugi opowiada o środowisku wydawniczym i warunkach pracy tłumacza w epoce Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i pierwszym dwudziestoleciu wolnej Polski. Pracę zamykają wnioski końcowe, aneksy oraz bibliografia.